

হিলাৰী ক্লিন্টনৰ পৰাজয় আৰু নতুন আশাৰ ৰেঙণি

যোৱামাহত এখনো চিঠি লিখিব নোৱাৰাৰ বাবে পাঠক পাঠিকাসকলৰ ওচৰত ক্ষমা প্ৰাৰ্থনা কৰি আজি লিখিবলৈ বহিছো। আচলতে যোৱামাহৰ ৯ তাৰিখৰ দিনা হিলাৰী ক্লিন্টনৰ বিজয়ৰ আনন্দৰ কথাৰে লিখিবলৈ কাগজ কলম ঠিক কৰি থৈছিলো। ফলাফল ঘোষণা কৰাৰ লগে লগেই লিখিবলৈ বহাৰ কথা আছিল। ফলাফল আখালৈকে চাই টিভিটো অফ কৰি থৈছিলো ভয়তে। ভালেমান সময়ৰ পিছত ভয়ে ভয়ে অন কৰি দেখিলো ইতিমধ্যে সম্পূৰ্ণ অবিশ্বাস্য, অবাঞ্ছিত, অপ্ৰত্যাশিত আৰু অতিকৈ হতাশজনক কথাষাৰ ঘোষণা কৰা হৈ গৈছে। শোকত মই ইমানেই ম্ৰিয়মাণ হৈছিলো যে আগৰ স্বাভাৱিক অৱস্থা ঘূৰাই পাবলৈ ভালেমান দিন লাগিল।

কেইবাদিনৰ মূৰত লিখিবলৈ লৈ গম পালো যে মোৰ কলম নচলে। বাৰে বাৰে চেষ্টা কৰো কিন্তু একেই অৱস্থা। এই অৱস্থাটোক ইংৰাজীত Writer's Block বুলি কোৱা হয়। কেই-দিনমানৰ পিছত গম পালো মোৰ কেৱল Writer's Block য়েই নহয় mental block ও হৈছে। নিয়মিয়া ৰুটিনমাফিক কামবোৰ কৰিব পাৰিছিলো যদিও মানসিক শ্ৰমৰ প্ৰয়োজন হোৱা যিকোনো নতুন কাম কৰিবলৈ অপাৰগ হৈছিলো।

হিলাৰীৰ পৰাজয়ত মোৰ এনে বিৰূপ প্ৰতিক্ৰিয়া হোৱাৰ কথা পঢ়ি কোনো কোনোৱে হয়তো আমোদ পাব। মোৰ দৰে আদাৰ বেপাৰিক জাহাজৰ খবৰ কিয় লাগে? লাগে, আদাৰ বেপাৰিকো এই খবৰ লাগে। হিলাৰীৰ বিজয়ে সমগ্ৰ নাৰীজাতিলৈ এক নতুন আশাৰ বাণী কঢ়িয়াই আনিব বুলি বিশ্বাস কৰি সেই মুহূৰ্তলৈ অপেক্ষা কৰি আছিলো। তেওঁৰ পৰাজয়ৰ কথা বিশ্লেষণ কৰি নানানজনে নানান কথা লিখিছে। তাৰ ভিতৰত যোৱামাহৰ ২১ তাৰিখৰ 'দ্য হিন্দু' কাগজত প্ৰকাশিত ভাৰতবৰ্ষৰ প্ৰাক্তন নিৰাপত্তা উপদেষ্টা তথা পশ্চিমবংগৰ প্ৰাক্তন ৰাজ্যপাল এম.কে, নাৰায়ণনে লিখা প্ৰবন্ধটো বিশেষভাবে উল্লেখযোগ্য। তেখেতে এষাৰ কথা লিখিছে "Ms Clinton was the right candidate at the wrong time।" সেইদৰে ট্ৰাম্পৰ কথা লিখিছে "Mr. Trump might have been the wrong man, but he was at the right place and at the right time." এই কথাষাৰ কিছু পৰিমাণে সত্য।

বিশ্লেষকসকলে যি কাৰণকে ফঁহিয়াই নেদেখুৱাওক লাগে সেইবোৰ মূল কাৰণ নহয় – মূল কাৰণ হৈছে – ৰাষ্ট্ৰপতিৰ পদত এগৰাকী মহিলাক গ্ৰহণ কৰিবলৈ আমেৰিকাৰ ৰাইজ এতিয়াও মানসিকভাবে প্ৰস্তুত হোৱা নাই।

এই ঘটনাটোৱে মোক বহুত কথা চিন্তা কৰিবলৈ, বিশ্লেষণ কৰিবলৈ আৰু মনত পেলাবলৈ বাধ্য কৰিলে। বাৰে বাৰে মনত প্ৰশ্ন উঠিছে 'নাৰীজাতি আৰু কিমান যুগ ধৰি দ্বিতীয় শ্ৰেণীৰ নাগৰিক হৈ থাকিব লাগিব?' নিচেই সৰুতেই মোৰ নিজৰ মাৰ দুখ, কষ্ট আৰু অপমান দেখি পিতৃতান্ত্ৰিক সমাজ ব্যৱস্থাৰ প্ৰতি মনত বিদ্বেষৰ ভাব হৈছিল। হাইস্কুলৰ নিম্নশ্ৰেণীত পঢ়ি থাকোতেই সিদ্ধান্ত লৈছিলো যে মোৰ জীৱনটো মই নিজেই নিয়ন্ত্ৰণ কৰিম আৰু কেতিয়াও মাৰ দৰে হ'বলৈ নিদিও। তেতিয়াই বুজি পাইছিলো যে সমাজত সন্মান সহকাৰে থাকিবলৈ হ'লে মই পঢ়াশুনা কৰি আগবাঢ়ি যাব লাগিব আৰু অৰ্থনৈতিকভাবে স্বাৱলম্বী হ'ব লাগিব।

কিন্তু পৰিতাপৰ কথা এয়েই যে পাঁচ দশকৰ পিছতো নাৰীৰ অৱস্থাৰ বিশেষ উন্নতি হোৱা নাই। নগৰ চহৰত ভালেখিনি পৰিবৰ্তন হৈছে যদিও গাওঁ আৰু সৰু সৰু নগৰবোৰত এতিয়াও নাৰীৰ অৱস্থা অতি শোচনীয়।

কৃতকাৰ্য্যতাৰ উচ্চ শিখৰত উঠা কেইবাগৰাকীও মহিলায়ে কৈছে যে সেই স্থানত আৰোহণ কৰিবলৈ এজন পুৰুষে যিমান কষ্ট কৰিবলগীয়া হয় তাৰ তুলনাত তেওঁলোকে তিনিগুণ বেছি কষ্ট কৰিবলগীয়া হৈছে। জীৱনত বিশেষ একো কৰিব নোৱাৰা আমাৰ দৰে সাধাৰণ নাৰীয়েও মাত্ৰ এইখিনি পাবলৈকো কমবোৰ বাধা-বিঘিনি অতিক্ৰম কৰিবলগীয়া হোৱা নাই। বহুতো পুৰুষে আজিৰ এই একবিংশ শতাব্দীতো আমাক গুৰুত্ব সহকাৰে নলয়। একো একোটা অৰ্ধশিক্ষিত ডেকাল'ৰায়ো ভাবে যে জটিল কথাবোৰ আমাৰ মূৰত সহজে নোসোমায় আৰু আমাক সহজে ঠগিব পাৰি। এই ক্ষেত্ৰত মই কেৱল পুৰুষকে দোষাৰোপ নকৰো। এগৰাকী মহিলায়ো এজন পুৰুষক যিমান গুৰুত্ব সহকাৰে গ্ৰহণ কৰে সমানেই পাৰদৰ্শী আৰু অৰ্হতাসম্পন্ন এগৰাকী মহিলাক সিমান গুৰুত্ব নিদিয়ে। মোৰ নিজৰ ক্ষেত্ৰত মই বেছি দূৰলৈ যাবই নালাগে। মোৰ নিজৰ অত্যন্ত উচ্চশিক্ষিত পিতৃয়ে যি চল্লিছৰ দশকতে কলিকতা, দিল্লীত শিক্ষা লাভ কৰিছিল – মোক কিছু গুৰুত্ব (ঘৰুৱা ভাষাত পাট্টা) দিবলৈ আৰম্ভ কৰিছিল মই Ph.D ডিগ্ৰী লাভ কৰাৰ পিছৰ পৰাহে। তাৰ আগতে মই ইংৰাজী আৰু ভাষাবিজ্ঞান দুয়োটা বিষয়তে এম.এ পাছ কৰি আন্তৰ্জাতিক খ্যাতিসম্পন্ন প্ৰতিষ্ঠানত অধ্যাপিকা হিচাবে স্নাতকোত্তৰ পৰ্য্যায়ত পঢ়োৱাৰ অভিজ্ঞতা লাভ কৰিছিলো যদিও মোক গণ্যই নকৰিছিল। নব্বৈৰ দশকৰ শেষৰ ফালে মোৰ কেতবোৰ লেখা 'আমাৰ অসম' আৰু 'দৈনিক জনমভূমি'ত প্ৰকাশ পাইছিল। সেইবোৰ পঢ়ি ভাল পাই ভালেমান মানুহে দেউতালৈ ফোন কৰিছিল। তেতিয়াহে দেউতাৰ হয়তো প্ৰথমবাৰলৈ ধাৰণা হৈছিল যে মোৰ মস্তিষ্ক ইমান অনুৰ্বৰ নহয়। মোৰ মস্তিষ্ক সম্পৰ্কে ধাৰণাৰ সলনি হ'লেও মোৰ মূল্য কিন্তু বঢ়া নাছিল।

এটা কৌতুকৰ বিষয়ে লিখাটো হয়তো অপ্ৰাসংগিক নহব। যোৱাবছৰ মই আমাৰ বাইদেউ ড. তিলোত্তমা মিশ্ৰ (পেহীৰ ছোৱালী) আৰু ভিনদেউ ড. উদয়ন মিশ্ৰৰ লগত শিলঙলৈ একেলগে যাওতে আমি নানান কথাৰ লগতে আমাৰ দেশত এতিয়াও বিৰাজমান লিংগ বৈষম্যৰ কথাও আলোচনা কৰিছিলো। কথাই কথাই দেউতাৰ প্ৰসংগ ওলাওতে আচৰিত হৈ বাইদেৱে সুধিছিল “তয়েই দেখোন ঘৰৰ ভিতৰত সকলোতকৈ বেছি পঢ়াশুনা কৰিলি ? তোকেই তেনেকুৱা কৰেনে ?” মই তেতিয়া হাঁহি হাঁহি কৈছিলো “মই যিমানহে আৰু যিয়েই নকৰো লাগে, নোবেল প্ৰাইজটো পোৱা হ’লেও মোক লৈ গৌৰৱ কৰিলেহেতেন ঠিকেই কিন্তু মোৰ মূল্য নাবাটিলেহেতেন – মোৰ মূল্য মাত্ৰ দুখন বিনামূলীয়া গামোছা।” তাৰ পিছত মই গামোছাৰ কাহিনীটো ক’লো। মৃত্যুৰ আগতে কিছুবছৰৰ পৰা মই ঘৰলৈ যাওতে ঘূৰি অহাৰ আগতে দেউতাকে দুখনকৈ গামোছা দিছিল। দেউতাকে আনৰ পৰা পোৱা গামোছাৰে বাকছটো ভৰি আছিল। সেইবোৰ পঢ়ি যায় বুলি আক তাক দিবলৈ ধৰিছিল। দেউতাৰ জীৱিত কালত মই শেষবাৰৰ ঘৰৰ পৰা আহিছিলো ২০১০ চনৰ জানুৱাৰী মাহৰ ৪ নে ৫ তাৰিখে। মই পুৱা ৭ বজাৰ বাচত গুৱাহাটীলৈ বুলি ঘৰ এৰাৰ আগতে মোক গামোছা দুখন দিছিল। তাৰ দুঘণ্টাৰ পিছতে নিজৰ গাড়ীৰে নিজৰ পৰিয়ালৰ লগত গুৱাহাটীলৈ অহা বৰপুত্ৰ বিভূতিক দুই লাখ টকাৰ এখন চেক দি পঠাইছিল। অৱশ্যে মৃত্যুৰ আগতে দেউতাকে বাকী দুই পুত্ৰকো কিছু টকা দি গৈছিল। দেউতাৰ পক্ষপাতিত্বমূলক আচৰণৰ হাজাৰটা নমুনা থাকিলেও এই দুই লাখ টকাৰ বিপৰীতে দুখন বিনামূলীয়া গামোছাৰ কথাটো প্ৰতিক হিচাবে মোৰ মনত চিৰস্মৰণীয় হৈ থাকিব। ভিনদেৱে মোৰ কথাত ৰগৰ পাই হাঁহিছিল।

মোক যে ল’ৰাৰ সমান বুলি কেতিয়াও ভবা নাছিল তাৰ আৰু এটা মাত্ৰ উদাহৰণ দিও। ভগ্নস্বাস্থ্যৰ বাবে আমাৰ ভনী জোঁৱাইৰ ব্যবসায় পৰি আহিছিল কাৰণে মই ভাবিছিলো যে সেই অৱস্থাত তেওঁলোক ইমান অকলশৰীয়াকৈ নামৰূপত থকা উচিত নহ’ব। সেয়ে মই দেউতাক বাৰে বাৰে কৈছিলো তেওঁলোকক মতাই আনি দেউতাৰ কেইবাটাও ভাৰঘৰৰ কোনোবা এটাত থাকিবলৈ দিয়াৰ কথা। দেউতাকে প্ৰত্যেকবাৰেই একেটা কথাকে কৈছিল “বিভূতি আহকচোন।” সেই কথা একেবাৰেই নিৰ্ৰর্থক। দেউতাকে ইচ্ছা কৰা হ’লেই বৰপুত্ৰক মতাই আনি আলোচনা কৰিব পাৰিলেহেতেন। কথাষাৰৰ প্ৰকৃত অৰ্থ “মোৰ বৰপুত্ৰ থাকোতে তই এনে পৰামৰ্শ দিবলৈ কোন ?” বুজি পাওতে মোৰ বেছ কিছুদিন লাগিছিল।

কাগজে পত্ৰই লিংগ বৈষম্যৰ কিমানবোৰ কথা যে পঢ়িবলৈ পাও। আজি কিছুদিনৰ আগতে এখন আলোচনীত ইন্দিৰা জয়সিঙে কোৱা এষাৰ কথা পঢ়ি অতিকৈ আচৰিত হৈছিলো। ভাৰতৰ উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ কৰিডৰত তেওঁক কোনোবাই অবাঞ্ছিত ঠাইত অনাৱশ্যকীয়ভাবে স্পৰ্শ কৰিছিল। ইন্দিৰা জয়সিঙৰ দৰে নাৰী আৰু উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ কৰিডৰ! অবিশ্বাস্যভাবে সঁচা কথা।

মোৰ এক বান্ধবীয়ে তেওঁৰ পিতৃমাতৃয়ে কিদৰে ল'ৰা আৰু ছোৱালীৰ মাজত ভেদভাৱ কৰিছিল তাৰ বহুতো উদাহৰণ দিছিল। তেওঁলোকৰ মাতৃয়ে হেনো স্কুলৰ পৰা অহাৰ পিছত ল'ৰাকেইটাক গৰমে গৰমে লুচি ভাজি দিছিল আৰু ছোৱালীকেইজনীক শুকান ৰুটি দিছিল। এইখিনিতে এষাৰ কথা নিলিখাকৈ নোৱাৰিলো – বৃদ্ধাৱস্থাত লুচি খাবলৈ পোৱা পুতেকহঁতৰ মাকৰ ফালে ঘূৰি চাবলৈকো সময় নাছিল – শুকান ৰুটি খোৱা ছোৱালীয়েহে চোৱাচিতা কৰিবলগীয়া হৈছিল।

এগৰাকী মহিলায়ে মোক কৈছিল যে তেওঁলোকৰ দেউতাকে ল'ৰা কেইটাক পঢ়িবৰ বাবে বিশেষ ঠাই ঠিক কৰি দি চকি মেজ কৰাই দিছিল। কিন্তু ছোৱালীকেইজনীয়ে পঢ়িবৰ বাবে কোনো নিৰ্দিষ্ট ঠাই নাছিল – চকি মেজৰ কথাটো বাৰু বাদেই।

এনে ধৰণৰ উদাহৰণ আৰু হাজাৰটা দিব পাৰিম কিন্তু আজিৰ বাবে এয়েই যথেষ্ট। মোৰ ব্যক্তিগত অভিজ্ঞতাও বহুত। নাৰীৰ জীৱনৰ দুই গুৰুত্বপূৰ্ণ পুৰুষ – পিতৃ আৰু স্বামী দুয়োৰে মনস্তত্ত্ব প্ৰামাণ্যই পিতৃতান্ত্ৰিক। তেওঁলোকৰ বৈষম্যমূলক আচৰণে মোক কোনোদিনে প্ৰভাৱিত কৰা নাই। কিন্তু হৈ যোৱা আমেৰিকাৰ নিৰ্বাচনৰ ফলাফলে মোক বৰ বেয়াকৈ প্ৰভাৱিত কৰিলে। হিলাৰীৰ পৰাজয় মোৰ নিজৰো পৰাজয় যেন লাগিছে।

কিন্তু মই সহজে হাৰ মনা মানুহ নহও। যিকোনো সংগ্ৰামতে পৰাজয়ৰ মুহূৰ্ত্ত সমাগম হোৱাৰ লগে লগে মোৰ মুখৰ পৰা স্বতঃস্ফূৰ্ত্তভাবে ওলায় আমাৰ প্ৰাক্তন প্ৰধানমন্ত্ৰী অটল বিহাৰী বাজপায়ীৰ 'গীত নয়া গাতা হুঁ' নামৰ কবিতাটো। মই অৱশ্যে গোটেই কবিতাটো আবৃত্তি নকৰো – মাত্ৰ তিনিটা বিশেষ ষাৰিহে

হাৰ নহী মানুংগা

ৰাৰ নয়ী ঠানুংগা

.....

গীত নয়া গাতা হুঁ

কেতিয়াবা কেৱল 'হাৰ নহী মানুংগা' বা 'গীত নয়া গাতা হুঁ' হে মুখৰ পৰা ওলায়। মোৰ ল'ৰা নিশিতে হাঁহে "কমছে কম শুদ্ধকৈ গোৱা 'হাৰ নহী মানুংগী' -- 'গীত নয়া গাতী হুঁ'। নিজে linguist হৈ ভুল হিন্দী কোৱা।" মই তাক বুজাই কওঁ যে Noam Chomsky ৰ Universal grammar ও লিংগ নিৰ্ণায়ক পদ নাথাকে – গতিকে মোৰ কোনো ভুল হোৱা নাই। যোৱা বহুত বছৰ ধৰি ৰণক্লান্ত মুহূৰ্ত্তত মোক এই ষাৰিকেইটোয়ে যথেষ্ট মনোবল দি আহিছে।

ইমান হতাশজনক অৱস্থাতো সিদিনা এটা খবৰ পঢ়ি কিছু আশাৰ ৰেঙণি দেখিবলৈ পাইছো। এটা বাতৰিমতে ক্লিন্টনহঁতে তেওঁলোকৰ ছোৱালী ছেলছীক ৰাজনীতিত নমাবলৈ প্ৰস্তুতি চলাইছে আৰু তেওঁ অচিৰেই চে'নে'টৰ হোৱাৰ সম্ভাৱনা। মই মনে প্ৰাণে কামনা কৰো তেওঁ যেন এদিন আমেৰিকাৰ ৰাষ্ট্ৰপতি হ'বলৈ সফল হয়। মোৰ জীৱনকালতে এগৰাকী মহিলাক পৃথিৱীৰ আটাইতকৈ ক্ষমতাসালী পদবীত অধিষ্ঠিত হোৱা দেখিবলৈ পালে পৰম সন্তুষ্টি লাভ কৰিম।